

NAŠA MISEL

Leto IV.

OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST

Št. 5. (51)

Izhaja štirinajstdnevno

V Ljubljani, dne 2. marca 1939

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, četrtek 2. marca 1939.

Vsako politično, kulturno, gospodarsko ali kakršnokoli drugačno gibanje potrebuje poosebljenje v svojih voditeljih. Brez avtoritete in vodstva ne more računati nobena ideja na uspeh. Kadar nima gibanje svoje vodilne osebnosti, takrat je njegov štetak dober program brez življenja in organizacija razkrajajo tedaj notranji spori med malimi ambicijami in računari ali pa se pojavljajo desidentstva.

Neprecenljive vrednosti vodstva se zaveda vsi pametni ljudje. Pristaši raznih idej so si umetno ustvarili avtoritete, kadar niso imeli v svoji sredini voditeljev po božji milosti. V interesu ideje in njenega gibanja je tedaj nadomestila stvarno avtoriteto vsaj formalna. Vrednosti vodstva se zavedajo zlasti avtoritarna in dogmatična gibanja, katerih organizacijska hierarhija nujno vodi do ene vodilne osebnosti, ki razpolaga z veliko idejno in organizacijsko kompetenco, da lahko pooseblja gibanje na zunaj in čuva njegovo disciplino na znotraj.

Med taka dogmatična politična gibanja sodi tudi klerikalizem, katerega organizacijski sistem je strogo hierarhičen. Če vzamemo za primer naše domače razmere, lahko vsak dan opazujemo, kako umetno se ustvarja in neguje kult avtoritete in voditeljstva. Vsakemu dejanju in vsaki besedi voditelja se pripisuje izredna globina in izreden pomen samo zato, ker ga je storil, oziroma jo izrekel voditelj. Če snamemo tako voditeljsko gloriolo, običajno najdemo za njo povprečnega človeka, ki ga je politično gibanje iz svoje lastne potrebe umetno dvignilo nad gladino gibanja.

Češče in mnogo bolj pereče je to vprašanje pri naprednejših in liberalnejših političnih gibanjih. Pri teh se pojavi problem vodstva čisto tudi takrat, kadar imajo v svoji sredini najmočnejše osebnosti. Vzrok tiči v miselnosti naprednih množic in v liberalnih osnovah njih vsakršnega združevanja in delovanja. Dopustnost neomejene kritike, ki čisto ne ostane v zdravih in objektivnih mejah, je pri naprednih političnih pokretih čisto zmanjšala marsikatero resnično avtoriteto in povzročila nediscipliniranost, ki mnogokrat ni ostala brez škodljivih posledic. Ta, včasih več kot demokratična svoboda je privzgojila nagnjenje zanikati vodstvo, kar stopnjujejo še nasprotniki s tendenčnimi in načrtnimi napadi na predstavnike naprednih političnih ali kulturnih gibanj, čemur napredne množice čisto nekritično podlegajo.

Danes se povsod prakticira kot najuspešnejše propagandno sredstvo ideje čim pogostejši kontakt množice s predstavniki ideje, kakor se seveda poslužujejo nasprotniki napadov na pred-

Dvadeset godina nakon nacionalnog Oslobođenja, našli smo se mi mladi ljudi, jugoslovenski nastrojani, u jednom čudnom položaju. Kada se u celom svetu rešavaju krupni nacionalni ili socijalni problemi, kad sve teži ka što težnjem okupljanju pozitivnih snaga, kad se pred male države avetinjski postavlja pitanje nacionalne slobode, mi smo ukočeni nerešenim plemenskim pitanjima, odvojeni od teških problema pasivnih krajeva nacionalno neobezbedjenih pograničnih delova, nezainteresovani ogromnim procentom nepismenih, u bespomoćnosti da učinimo nešto stvarno za svoju budućnost. Čak šta više, uskoro ćemo se za dugi niz godina naći u teškom položaju da od naših roditelja branimo jugoslovensku misao, najsajjnije i najdragocenije nasledje koje su nam nekad zaveštavali, jedini i neophodni uslov našeg daljeg bitisanja u ovom nesredjenom delu Evrope. I što je za nas najmučnije, a moglo bi biti i sudbonosno po konačni razvoj naših političkih prilika, to je činjenica da smo mi, pristalice unitarističke misli, potpuno neorganizovani, bez idejnih središta, bez povezanosti delovanja, i bez uzajamnog poznavanja.

Generacije koje su prošle kroz naše škole za ovih dvadeset prohujalih godina, makoliko da su se idejno sukobljavale, premda su bile zavodjene svakovrsnim nepotrebnim in nebitnim stvarima, ipak su otvorile prve uslove za zajednički život i rad, i odgojile u svom najpoštenijem delu jedan niz mladih inteligentnijih ljudi, koji su se osećajno toliko približali idealu jednog naroda, da bi vrlo rado preduzeli da dovrše teški zadatak sjedinjavanja jugoslovenskih plemena, najdragoceniju pouku koju nam je vekovima pružala naša teška i nesretna istorija.

Mi ispaštamo greške onih koji su ideal jugoslovenstva shvatili na političko-partijski način; mi trpimo posledice čudnog partijskog razračunavanja u kome se trguje i cenjka oko najuzvišenije misli jedne sudbine; i mi smo, na kraju, prisiljeni da priznamo da se zaista grešilo pri sprovođenju naše misli, ali nam je duž-

stavnike ideje, kot najuspešnejšega sredstva v borbi proti ideji. Iz tega sledi težka odgovornost in težak položaj voditeljev, kateremu morejo biti dorasli le v najtesnejši povezanosti s svojimi idejnimi pristaši. Popularnost voditelja pomeni korist ideje, kakor pomeni njegova osvovljenost njeno škodo. Za popularnost tistega, ki ima voditeljske predpogoje, so dolžni skrbeti njegovi somišljeniki kakor tudi sam. Često se dogoja, da branijo vodilne politične osebnosti predvsem tisti, ki jih osebno, поближе pozna, in prav zato, ker jih poznajo in da jih obremenjujejo z najbolj neosnovanimi

Najpreča dužnost unitarističkih studenata

nost da tim zatočnicima ipak odamo pravdu, jer su žurili da što pre uklone svaku podvojenost, priterani očevitim državnim potrebama. Vremena su bila takva da jedan narod nije imao kad da čeka da se sjedinjava onim tempom kojim su se sjedinjavali veliki kulturni narodi. Po našem shvatanju to je bio opravdani uzrok svih onih poznatih i već ozloglašanih težnji za brzim jugosloveniziranjem. Da tu politiku nisu često sprovodili oni koji su se njom služili samo kao partiskim orudjem i sretstvom za održanje na vlasti, mi bi ih morali i danas podržavati. Jer samo ta politika može da nam da snagu za teške događaje koji stoje pred celim čovečanstvom; jer se samo tom velikom žrtvom može stvoriti neprobni i jednodušni blok Slovena od Soče da Varne.

Oni koji su »jugoslovenizirali« ponekad nisu to radili iskreno, pokatkad nisu to činili pošteno, najčešće nisu radili vešto i s poznavanjem činjenica. Otuda je nastala državna potreba da se čini regres, da se prave koncesije plemenskim osećanjima i navikama, da se vraća na stare prilike i ljude. I to vraćanje imaće po nas dobrih posledica: treba videti šta je zaista nužno da se poštedi od »totaliziranja«, sa kojim činocima treba računati, šta se ne sme dirati, koje su to snage koje drže naše društvo. Kao što je Lenjin sa NEP-om činio korak natrag da bi mogao još više da poskoči, tako i mi mora da se bar donekle pomirimo sa tim vraćanjem da bi drugi put što sigurnije uspeali, da bi daleko, vrlo daleko otkočili...

Pa ipak, tek što se naziru stvarni oblici tog korigiranja državne jugoslovenske politike, a već se pokazuju predratni političari sa starim mentalitetom, sa navikama i uspomnama koje su imale pravo na život u malenoj Srbiji ili podvojenim i porobljenim krajevima Austro-Ugarske monarhije. Dvadeset zajedničkih godina već je prošlo: nove generacije odrasle su pod istim političkim režimima; država je postala opšte narodna; štampa je iz srbijanskih krajeva već prodrla u zagorske, kao što se i dal-

očitki predvsem tisti, ki jih najmanj poznajo, ker jih ne poznajo. Iz tega sledi nujno potreba, da vsak voditelj razširi krog svojih neposrednih stikov do največje možne mere.

Vprašanju vodstva, avtoritete in discipline bomo morali v interesu programa posvetiti več pozornosti, kakor smo jo doslej. Predstavnikom našega kulturnega in političnega življenja bomo treba spričo vsega liberalnega duha, ki prevaja naše napredno življenje, priznati in zagotoviti močnejši položaj, kakor bomo iz tega sledile zanje večje dolžnosti.

matinski, slovenački i bosanski listovi čitaju i na kranjem istoku; činovništvo izmešano po celoj zemlji; rekruti Pomoravlja služe po Hrvatskoj kao što se Slovenci sretaju po Staroj Srbiji; škola je budila osećanja jedinstva i imala sretstava da potstakne i izdigne sve one koji su se zanosili jedinstvenom budućnošću i prošlošću. U toj mešavini mi smo stupili u masovne dodire koje vekovima nismo imali, i već se od nas nešto iskustvalo. To neće stari da vide. To oni ne osećaju, jer su se izgradjivali pod drugim prilikama, uz druge osetljivosti, sa mnogo slabijim poznavanjem stvarnosti. To će da se i zvanično istakne i podrži tek tada, kada nove generacije preuzmu vodeća državna mesta.

Kao što su grešili zvanični Jugosloveni, tako počinju da greše i oni koji žele njihove greške da isprave. Izgubili su poimanje mere dokle je potrebno izvršiti regres, i nastoje svim silama da stvore takve okvire i uslove koje će za decenije da ukoče svako jugoslovenstvo. Sveteći se starim političarima, druga grupa starih ljudi preko osvete jugoslovenstvu titra se sa budućnošću svoje dece. A u ime te budućnosti mi smo se, na našu narodnu žalost i sramotu, silom našli u tom položaju da tražimo pravo na život. Mi, koji smo prošli kroz ta mnogobrojna kovanja, kroz raznovrsna mešanja i dodire svih jugoslovenskih plemena i slojeva, mi koji počinjemo da se osećamo jedno i želimo da budemo jedno, makar danas to i ne bili, tražimo pravo na opstanak, tražimo da nam se omogući da nastavimo to zbližavanje, da nam se ne uskrate ti uslovi koji će pomoći da se konačno prirodno sjedinimo. To je zahtev ne samo onih koji su opijeni svojom državom vekovima očekivanom, pa danas pristaju da nemilosrdno brišu sve ono što je posledica teške prošlosti i silom uče druge da smo već jedno, nego je to i želja onih koji uviđaju da još nismo jedinstveni ali da moramo to biti. To je na kraju krajeva i uslov naše obezbedjene budućnosti, to je konačno i prirodni zakon istorije kome se nikakva politika neće moći silom opreti.

Pomireni s tim da su stoeletne borbe s tudjinom na raznim stranama i pod različitim uslovima ostavile svoje nesumnjive tragove, da smo tragičnom igrom istorije često bacani jedni prema drugima u borbe, da su naše porodice davale vojnike dvema neprijateljskim stranama, pa da se mora računati sa osetljivostima prema onim uspomnama koje su i danas drage onima koji su u njima svoje živote istrošili —, mi moramo priznati pravo na opstanak mnogobrojnim plemenskim osetljivostima. Ali tražimo da nas ne vaspitaju onom prošlošću koju su oni preživeli, a ne mi; zahtevamo da nas ne osvrtaavaju i stješnjavaju u one okvire u kojima je pre rata moralo da se živi i radi: hoćemo da i Jugosloveni imaju pravo na život,

a ne samo Srbi, Hrvati, Slovenci, Muslimani, Crnogorci i ko sve još ne.

Desilo se da mi koji tek nastupamo moramo da ponesemo na svojim slabim plećima barjak jugoslovenske zavetne misli, i da ju moramo braniti od onih koji su zbog te ideje i mogli stvoriti ovu zajedničku državu. A branitelji te divne misli nisu svrstani u borbene redove, nisu povezani istim brigama, ne izgrađuju sami svoju sudbinu, jer nemaju ni svojih opštih organizacija, ni svoje stalne i dugotrajne štampe, niti ikakvih sretstava i načina da dodju do reči. Mi mora da se branimo i borimo, a to ne možemo ovako razcepkan i nepoznati. Mi nemamo ni kulturno ni nacionalno snažnog i moćnog središta jugoslovenske misli. Mi nemamo međusobne veze, niti se gde možemo obratiti za zaštitu i pomoć.

Beogradski studenti većim delom se ne i brinu za nacionalne stvari, oni su se predali socijalnim problemima; zagebački najvećim delom nastoje da se bar danas, u jugoslovenskoj državi, na-

cionalno izžive; slovenački su podeljeni na one koji stoje pod uticajem crkve i one koji hoće toga da se oslobode. Bar nam to odavde tako izgleda. Pa i pored svojih pokrajinskih briga, i pored različitih političkih nastojanja, ipak je potrebno da studenti jugoslovenski raspoloženi otpočnu posao oko prikupljanja omladinskih snaga. I da to prikupljanje vrše samo na osnovu iste jugoslovenske misli, jer smo bar tu jedno, a uzajamnim dodirima mogli bi i politički i kulturno da se poistovetimo. Nije važno da li će svi na isti način shvatiti jugoslovenstvo: kao već gotovu stvar, ili kao dragocen ideal. Važno je da smo mi, Jugosloveni, već integralni ili to želimo biti, našli puta i načina da se organizujemo i zaštitimo.

Na koji način bi to moglo da se ostvari, o tome bi bilo interesantno saslušati mnogobrojna mišljenja. Ako bi ovaj napis izazvao plodnu diskusiju, on bi ispunio svoj zadatak.

Beograd, februara 1939.

Milovan Popović.

Jugoslovensko akademsko podporno društvo (J. A. P. D.)

Letošnji obćni zbor Jugoslovenskega akademskog podpornog društva v Ljubljani se je vršil z dvomesečno zamudo dne 26. januarja v mineraloški predavalnici ljubljanske univerze. — Uvodno besedo je spregovoril predsednik g. prof. dr. ing. Král, ki je pozdravil zbrane zastopnike članstva strokovnih in kulturnih društev ter nato prešel na dnevni red obćnega zbora.

Predsedniško poročilo g. prof. Krála je vsebovalo med drugim zahvalo so-trudnikom v odboru in objavo, da bodo po poročilih dana zastopnikom v pre-tres nova pravila J. A. P. D.-ja. Po svojem kratkem poročilu je g. predsednik podal besedo podpredsedniku tov. Škoficu, ki je svoj referat osredotočil na glavni namen društva, na podpore. Iz njegovega poročila smo razbrali, da je J. A. P. D. kljub skromnim sredstvom, ki so mu bila na razpolago, popolnoma zadostilo svoji nalogi. Poročilo je vsebovalo tudi grajo radi premajhnega zanimanja posameznih odločujočih faktorjev za to velevažno socialno ustanovo ljubljanskih akademikov, dalje pa tudi zahvalo vsem dobrotnikom, ki so tekom leta priskočili društvu na pomoč, bodisi z denarjem, bodisi z darili v ob-lekah in hrani. Ob koncu svojega poročila se je tov. Škofie dotaknil izpadov proti J. A. P. D.-ju, ki jih je povzročil samostojen predlog tov. Bajuka na letošnjem obćnem zboru Društva slušateljev juridične fakultete. (V svojem predlogu je tov. Bajuk tedaj zahteval, naj odbor D. S. J. F. pokrene akcijo, ki bo zastopala mnenje, da naj vse podpore, ki so namenjene študentom ljubljanske univerze, pa najsi bodo državne, banovinske, mestne ali pa zasebne, dajo na razpolago Jugoslovenskemu akademskemu podpornemu društvu. Proti temu predlogu so se oglasili kolegi iz katoliških krogov s trditvami, da je odbor J. A. P. D.-ja pri razdeljevanju podpor pristranski in naj se radi tega podpore razdelijo tudi med druga akademska podporna društva, kakor je n. pr. Vincencijeva konferenca. K temu bolnemu izpadu proti J. A. P. D.-ju se je že tedaj oglasil tedanji podpredsednik D. S. J. F. tov. Cigan, ki je odločno zavrnil nesramno klevetanje s pripombo, da bo prišla ta zadeva med poročila na obćnem zboru J. D. P. D.-ja.) V nadaljevanju svojega referata je tov. Škofie dokazal, da je vsak namig, da bi bil odbor J. A. P. D.-ja pri razdeljevanju podpor pristranski, absurden in do skrajnosti akademski. Konec podpredsednikovega poročila so zbrani zastopniki sprejeli z glasnim odobravanjem. Besedo je dobil tajnik II. tov. Žerjal, ki je prebral poročilo odsotne tajnice. Sledilo je poročilo gospodarja. Mesto odsotnega blagajnika je podal izvleček iz blagajniške knjige g. predsednik in omenil, da je imelo društvo dokajšen denarni promet

in da je v začetku zimskega semestra imelo v blagajni vsoto 7.880.— din. Za tem je g. predsednik prebral izjavo predsednika nadzornega odbora g. prof. dr. Polca in smatral, da s svojo pohvalo predlaga absolutorij, ki so ga zastopniki nato s ploskanjem sprejeli.

Nato je g. prof. Král prebral osnutek novih pravil ter se obenem zahvalil bivšemu predsedniku D. S. J. F. tov. Plajhu, ki je ta osnutek na prošnjo odbora izdelal. G. predsednik je dalj časa vodil razpravo o posameznih točkah osnutka, ki so bila na koncu soglasno sprejeta tako, kot jih je predlagal odbor.

§ 3. novih pravil govori o obveznih prispevkih rednih akademikov, katerih višino določi obćni zbor sporazumno z univerzitetnimi oblastmi, in ki se pobirajo ob vpisu v semester. K temu se je oglasil k besedi zastopnik Akademskoga katoliškega društva »Zarje« tov. Osterc in prosil g. predsednika za pojasnilo, če bodo univerzitetne oblasti pripravljene sodelovati pri izvršitvi te točke. G. prof. Král mu je dal na to vprašanje popolno zagotovilo.

Posebno živo debato je izzval § 4., ki govori, da ne morejo postati člani J. A. P. D.-ja slušatelji teološke fakultete. G. prof. Král je k temu povedal, da osnutek omenja o radi tega, ker so teologi eo-ipro socialno preskrbljeni.

Zelo zanimiv je § 8., ki omenja, da sestavljajo obćni zbor le delegati, ki so bili izvoljeni na obćnih zborih svojih strokovnih društev in sicer na polno število 50 slušateljev dotične fakultete po eden. Dalje je bila v osnutku predlagana izprememba v članstvu upravnega odbora (§ 12.) tako, da bodo odslej sestavljali upravni odbor: predsednik, ki mora biti vedno univerzitetni profesor, 4 podpredsedniki, in sicer vsak iz druge fakultete, tajnik, blagajnik, gospodar in 2 namestnika.

Kot že omenjeno, so bila po daljši smotni debati pravila v celoti sprejeta. G. predsednik je izrazil nato željo, da bi se naslednji obćni zbor vršil že po novih pravilih, da pa imajo pri tem odločujočo besedo obćni zbori strokovnih društev, ki morajo po d'Hautovem sistemu določiti delegate za obćni zbor J. A. P. D.-ja.

Sledile so volitve novega odbora, pri katerih je bila s spontanim odobravanjem sprejeta edina lista pod ponovnim predsedstvom gosp. univ. prof. dr. ing. Krála.

Pri slučajnostih je prosil za besedo tov. Osterc. V svoji izjavi je priporočal zastopnikom strokovnih društev, naj na naslednjih obćnih zborih svojih društev skrbno pazijo na to, da se ne bo slišal neopravičen očitek napram odboru J. A. P. D.-ja, češ, da tak izpad po navadi izraža namen, kot da bi se tisto, kar kleveta, res vršilo.

D. k.

Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani

Po dvajsetih letih življenja v svobodni državi smo dobili tudi Slovenci najvišjo znanstveno ustanovo, kojih delovaje prehaja pri Srbih in Hrvatih že v tradicijo. Mislimo, da bo naša mlada Akademija tudi pokazala kmalu svoje pozitivno delo, ki najbrže ne bo zaostajalo za delom njenih južnih posestrim. Ker se v našem listu še nismo bavili z Akademijo, je naš sotrudnik obiskal generalnega sekretarja Akademije g. univ. prof. dr. Gregorja Kreka, ki je bil tako ljubezljiv, da je v kratkem času, ki je bil na razpolago, obrazložil postanek, delo in potrebe naše Akademije znanosti in umetnosti.

Začetna delo okoli ustanovitve Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani segajo že daleč nazaj v dobo rojstva naše svobodne države. Pobudo so dala razna znanstvena in kulturna društva, kakor Slovenska Matica, društvo »Pravnik«, Muzejsko društvo itd. Mnogo je delal tudi na tem vprašanju dr. Danilo Majaron, ki si je stekel že itak mnogo zaslug pri ustanovitvi naše univerze. Žal pa so stremjenja naših znanstvenih krogov naletela pri merodajnih krogih na precejšnje nerazumevanje, kar je tudi glavni vzrok, da se je faksična ustanovitev toliko zavlekla. Za nekako nadomestilo za Akademijo se je pred leti ustanovilo v Ljubljani društvo, katerega pravila je takratni veliki župan dr. Vodopivec že odobril. Po teh pravilih naj bi bil imenoval prve člane rektor univerze. Društvo je pričelo že z delovanjem in z zbiranjem materialnih sredstev, ko se je ponovno pokrenila akcija za ustanovitev prave Akademije znanosti in umetnosti, ki naj bi bila javna ustanova pod zaščito države.

G. generalni sekretar je nadalje obrazložil težave, s katerimi se še vedno mora boriti naša Akademija znanosti in umetnosti. Največja ovira vsemu uspešnem delu je pač ogromno pomanjkanje denarnih sredstev, dočim razpolagata ostali Akademiji z znatnimi sredstvi, ki ne izvirajo toliko iz državnih kakor iz privatnih virov. Dejstvo je, da se premožnejši sloji Srbov in Hrvatov mnogo bolj zavedajo svojih dolžnosti in le redko leže kateri v grob, ne da bi se spomnih dobredelnih in sličnih ustanov. Naša

dolžnost je, da s pomočjo tiska zainteresiramo prizadete faktorje, da se tudi oni česče spomnijo naših institucij, ki so bolj kot kdajkoli potrebne finančne podpore. Danes razpolaga naša Akademija s sledečo imovino: fond v svrhu ustanovitve Akademije Din 300.000, naklonilo industrijalec iz Maribora dinarjev 100.000 in naklonilo notranjega ministra Din 50.000. V letošnjem državnem proračunu je vnešenih 170.000 Din kot nekaj reden dohodek od strani države, ki pa je za celotno delo absolutno premajhen, če pomislimo, da odpade od te vsote za izdajanje publikacij samo okoli 20.000 Din, kar ne zadostuje niti za malo večjo brošuro, kaj šele za znanstveno publikacijo. Pač pa je v letošnjem proračunu predviden še izredni dohodek Din 100.000 za ureditev Akademije znanosti in umetnosti. Če pa pomislimo, da ona še danes gostuje na univerzi, je omenjena vsota tudi vsekakor mnogo premajhna. Če vzamemo v obzir, da posedujeta zagrebska in beograjska Akademija krasne palače, upamo, da se bo našel tudi v Ljubljani primeren in skromen kotiček, kjer bodo lahko znanstveniki nemoteno vršili svojo nalogo v čast in dobrobit naroda.

Na vprašanje, kdaj in kako se misli Akademija predstaviti javnosti, je g. generalni sekretar objasn timer, da je program za publikacije v glavnem že izdelan. Kot redna izdaja bi izšel vsako leto »Letopis«, kjer naj bi bilo popisano vse delo preteklega leta. Vsak razred pa bo v svojem okviru izdajal publikacije ali v obliki rednih zbornikov ali posameznih del. To je odvisno od odločitve dotičnega razreda. Naša Akademija pa razpolaga že tudi s svojo biblioteko, ki se sedaj nahaja v Narodnem domu v prostorih znanstvenega društva. Vsako leto meseca maja pa se bo vršilo javno zborovanje, kjer se bo prikazalo delo Akademije in vršilo znanstveno predavanje. Če se bo omenjena prireditel vršila že letos, še ni sigurno, kajti organizacijska dela gotovo še ne bodo končana.

Ko zaključujemo naš članek, moramo izraziti prepričanje, da bo naša Akademija dostojno vršila svojo nalogo, za kar nam daje popolno garancijo njeno vodstvo.

Slovenija ni Slovaška

V zadnji številki »Naše misli« smo opozorili na želje našega klerikalizma, da bi zase dosegel ob preurejanju našega notranje-političnega življenja tak položaj, kakor ga imajo po tragediji Čehoslovaške republike slovaški klerikalci. Nedvoumno je izrazil stremjenja za totaliziranjem Slovenije v duhu katoliškega dogmatizma. Na to osnovo naj bi se postavila vsa duševna in telesna vzgoja mladine in vse naše znanstveno, kulturno in politično življenje.

Na dvojso so pri tem pozabili naši klerikalci. Prvič, da Slovenija ni Slovaška in drugič, da bomo Jugosloveni uredili svoje notranje življenje brez zunanjih posredovalcev, katerih napad na bratsko republiko in njeno stisko je slovaški klerikalizem brezvestno zlorabil.

Klerikalizem se vara, če misli, da more v svojih stremljenjih slediti slovaškemu primeru. V veliki zmoti je, ko vzporeja primitive kulturne, politične in socialne slovaške razmere s slovenskimi. Tako politično barbarstvo je bilo mogoče zagrešiti samo nad narodom, ki si je po težki sužnosti šele ustvarjal temelje svojega kulturnega in političnega življenja in samo v takih mednarodnih razmerah, v katerih je zagospodovala slovaška klerikalna manjšina nad večino nacionalnega in naprednega slovaškega ljudstva, ki bo gotovo še prišlo do besede in poplačalo klerikalizmu ta politični zločin.

Temu nasprotno pomeni stremljenje totalizirati slovensko kulturno in politično življenje v klerikalnem smislu, napovedati boj naši stoletni kulturni in po-

litični zgodovini, ki je organsko ustvarjala močne kulturne in politične tradicije našega narodnega življenja. Poleg tega pomeni to borbo reakcije proti najnaprednejšemu delu našega naroda, ki je po svojih kulturnih ustvarjalcih dal Slovincem vse reprezentativnejše vrednote in ki je po svojih političnih voditeljih odločujoče vplival na našo usodo. Nacionalni in napredni element je organsko vključen v slovensko bistvo, iz katerega zdravih virov je črpal s svojimi globokimi koreninami moči za velike uspehe v duhu svobodoumnosti in jugoslovenskega nacionalizma. S svojimi številnimi in vsakovrstnimi ustanovami je življenjsko nerazdružno povezan z našo narodno celoto, katere dobri del je.

Zato s posmehom in omalovaževanjem gledamo na brezupne napore zadnjih ostankov srednjeveškega nazadnjaštva, kako se skuša ohraniti pri življenju. Klerikalizmu, kot političnemu pojavu povsod zmanjkuje tal pod nogami. Pri vseh velikih in kulturnih narodih se je cerkev morala umakniti na svoje versko področje, kar se je pokazalo koristno zanj in za te narode. To se bo prej ali slej zgodilo tudi pri nas. Namesto nazadnjaške totalizacije, ki si jo zamišlja naš naivni klerikalizem, gremo nasproti časom svobodnejšega političnega in kulturnega življenja, iz katerega tekme bomo izšli gotovo zmagoviti.

V OSTALEM PA SMATRAMO,
DA JE TREBA KORUPCIJO
UNIČITI!

Nehajte s farizejstvom

»Straža v viharju« se zelo razburja zaradi našega članka v prejšnji številki »Kulturni boj?«. Pravi, da smo se sedaj dokončno razkrinkali, ko smo odločno protestirali proti poskusom podrediti univerzo katoliškemu dogmatizmu in totalitarizmu in zahtevali, da mora biti univerza »...svobodna vseh predsodkov in v enakem kritičnem odnosu do vseh znanstveno nedognanih pojavov, neizvzemši verskih nauk.« Temu nasprotno zahteva katoliška mladina izključno prednost za svojo ideologijo, kar smo v smislu gornjega načelnega stališča odklonili.

»Stražarji v viharju«, vi niste od danes nego že od včeraj, zato vemo, kaj pomenita »pozitivni krščanski nauk« in »slovenska narodna tradicija«, v katerih smislu naj bi morala delovati univerza in vzgajati slovenski inteligenčni naraščaj. Vam so postali verski nauki čisto navadno sredstvo za doseg političnih ciljev. Vam, ki ste potegnili vero in cerkev na ulico je malo mar za onstranske blagje. To dokazuje vse vaše življenje. Ako vam je res za pokristjanjenje naše univerze, začnite najprej pri sebi, ker vi ste najbolj potrebni spreobrnjenja. Vi ste slabi apostoli, ker pozabljate, da so resnica, ljubezen in strpnost do bližnjega bistvene oznake teoretičnega krščanstva in ne sovraštvo, nestrpnost, nasilje in laž. S hinavskim zlorabljanjem besed boste malo koristili svoji mrtvi ideologiji, če ji ne boste dali žive privlačne sile s svojim iskrenejšim praktičnim življenjem. Ako bi vi zahtevali, da bi morala univerza v duhu krščanstva vzgojno vplivati na slušatelje zaradi poboljšanja vas samih, potem bi se s to vašo zahtevo popolnoma strinjali. Samo to bi morali vi javno izpovedati. Ker pa vemo, da v svojem farizejstvu mislite pri tem na nas uboge cestinarje, se temu odločno upiramo, ker mi smo samo teoretično manj kristjani kot vi, zato pa veliko bolj praktično, vi pa ste neprekosljivi v svojem teoretičnem katoličanstvu, zato pa zadnji v praktičnem.

Nehajte s farizejstvom, saj smo vendar v pepelnem času, času kesanja in pokore, a krinka je padla z vašega obraza že na pustni torek.

Razstava italijanske knjige

Ljubljana je sprejela z razumevanjem razstavo italijanske knjige. Za razstavami čehoslovaške, francoske in naše knjige je to v kratkem času že četrta slična kulturna prireditev.

V nedeljo 19. februarja je italijanski generalni konzul gosp. Guerini-Maraldi otvoril v imenu svoje vlada razstavo, ki potuje sedaj po naši državi in ki ima namen obiskati še Madžarsko in Poljsko. Otvoritve so se udeležili vsi trenutno najvidnejši predstavniki našega političnega življenja.

Vsi naši časopisi z veliko naklonjenostjo pišejo o znova vzpostavljenih kulturnih stikih med obema sosednjima narodoma. Tudi mi smo mnenja, da spadajo take prireditve med najuspešnejša sredstva sodelovanja med kulturnimi narodi, njih vzajemnega spoznavanja in zbliževanja. Tudi g. ban dr. Natlačen je v svojem pozdravnem govoru rekel med drugim tudi to-le:

»Te razstave se mi Slovenci veselimo še zlasti zaradi tega, ker gojimo nado in tudi trdno pričakujemo, da bo dana v dogledni bodočnosti tudi nam Slovencem prilika za podobne razstave v Italiji in da bomo na ta način dosegli tudi naši slovenski knjigi pri italijanskem narodu ugled in spoštovanje, kakor ga izkazuje italijanski knjigi pri nas.«

V ostalem pa imamo pri rokah zadnjo številko »Dejanja«, kjer ugledni katoliški prvak g. dr. Andrej Gosar razmišlja o brezbožnosti. Njegovo mnenje mora biti kompetentno, saj piše o sredini, ki ga je vzgojila in s katero je zrasel ter jo mora radi tega prav dobro poznati. To, da se je na stara leta odtegnil tej sredini (brez razloga tega ni storil!) ne odvzema njegovim mislim v »Zapiskih ob robu« prav nič na kompetentnosti in objektivnosti. Nasprotno!

Dr. Gosar piše med drugim:

»Premnogi dobri kristjani in katoliki se danes vznemirjajo in tožijo zaradi modernih brezbožniških gibanj ter kličejo na odpor proti njim. Vse to je brez dvoma lepo, dobro in potrebno... Vendar bi storili veliko, vprav usodno napako, če bi pri tem, ko se borimo proti odkritemu brezbožništvu... pozabili na drugo prikrito, pa prav zaradi tega posebno nevarno obliko brezboštva, ik se kaže v tistem čudovito drznem in ciničnem prevračanju božje resnice in pravice, kakor ga opazamo danes v vsem javnem življenju in njegovih glasilih domala vseh struj in skupin... Ne smemo namreč pozabiti, da je Bog posebej resnica in pravica. To se pravi, da pomeni zavestno, kaj šele namenoma dobro rpemišljeno in preračunano preziranje, zanikanje in zatiranje očite resnice in pravice preziranje, zanikanje in zatiranje Boga samega. Če si stvari tako predložimo, in samo tako gledanje je pravilno, potem se moramo v resnici zgroziti, koliko je deianskega brezboštva danes med nami. To brezboštvo je toliko bolj nevarno, ker se samo neredko odeva celo v plašč borcev za dobro stvar, za božjo resnico in pravico. Tu na tem področju nas čaka silno mnogo dela in napora, predno bomo zares spoznali in se zavedli, da je Bog samo eden, da ni poleg njega nikdar, v nikakršnih razmerah prav nobene druge, recimo oportunistične resnice in pravice, pa na se zdi še tako praktična in koristna, da vsak, kdor to sprejme, se zanjo vnema in jo barni, s tem Boga samega zameta, se njemu upira in ga napada. Ko bi to do dna spoznali, se tega resno zavedli, bi se mnogi med nami, v dno duše zadeti, zgrozili nad sedanjim svojim brezbožnim početjem.«

Mi z izredno pozornostjo zasledujemo napore italijanskega naroda, kako nam vzporedno s svojimi političnimi interesi posreduje neposredno svoje kulturne vrednote. Ta razstava in še bolj razstava italijanskega portreta v Beogradu sta dokaza izredne pozornosti. Toda pri vsej širokogrudnosti, ki jo ob takih prilikah kot kulturen narod manifestiramo, se ne moremo sprostiti tistega pritiska, ki v veliki meri razvrednotuje take kulturne prireditve. Pri vsem občudovanju višine kulturnih stvaritev našega sosedu se ne moremo izogniti primerjavi med plemenitostjo posameznih tvorcev njegove kulture in življenjsko prakso njegovih političnih voditeljev. Svojo polno vrednost bodo rodile take prireditve šele takat, ko bo zginil zadnji razlog za upravičene predsodke, ki se jih danes ne moremo osvoboditi. Želimo, da bi bilo življenje italijanskega naroda v soglasju z njegovo kulturo in da bi se to manifestiralo na vseh interesnih točkah našega sosedstva.

Pridružujemo se nadi g. bana, da bo imel naš narod v Primorju kmalu priliko videti, kaj smo v svobodi dosegli na polju književne kulture in da bo naša beseda in knjiga sprejeta pri italijanskem narodu z njegovo nekdanjo širokogrudno kulturno tradicijo.

Kočevsko pismo

Že par let sem prireja JNAD Jadran, oziroma njegov naslednik JNAD Jugoslavija delovne narodno-obrambne tabore na Kočevskem. Navadno se vršita letno po dva tabora: eden v mesecu februarju med semestralnimi počitnicami, drugi poleti, v času glavnih počitnic. Ti tabori imajo namen, da se potom njih navežejo stiki s Kočevsko, ki so danes prepotrebni in da se na terenu samem nudi opora tamošnjim Slovincem, ki so jo tako silno potrebni.

Tudi letos je priredila JNAD Jugoslavija v dneih od 21.—28. februarja tak delovni narodno-obrambni tabor na Kočevskem: v Borovcu in v Kočevski Reki.

Priobčujemo prvo pismo, ki smo ga prejeli. V naslednji številki pa bomo objavili obširno poročilo o poteku tabora.

★

Ni slučaj, da smo se odločili tudi letos za obisk Borovca in Kočevske Reke. Bili smo tam doli tudi že lani in spoznali smo, da je potrebno, da še pride. Delo, ki smo ga mi, oziroma naši lanski taborniki, opravili, že kaže lepe rezultate. Začeli smo in prodrli led. In kjer je enkrat prebit led, tam je nadaljevalno delo že silno lažje. Ljudje se sprostijo predsodkov, s katerim te sprejemajo prvokrat in ko se med nje vrneš ponovno, se te oklenejo takoj in to s tolikšno prisrčnostjo, kot je ne bi pričakoval.

Z današnjim dnevom smo zaključili prvo etapo našega dela — taborjenje v Borovcu, 24 km proč od Kočevja. V celem smo priredili 3 prosvetne večere in popoldansko matinejo za šolske otroke iz Borovca in Brige. Imeli smo predavanja: splošno politično, gospodarsko ter zdravstveno-higijsko. Poleg tega smo predvajali filme kulturnega značaja in

posebno z njimi jako zadovoljili tamošnje prebivalce. Obisk je bil pri vseh predstavah nadvse lep ter je število posetnikov iz dneva v dan rastlo tako, da se je dvignilo od 90 na 150. Že naraščajoče številke povedo, da pridobivamo ljudi s svojim delom.

Vendar pa večerne predstave s predavanji ne izčrpavajo našega programa. Treba je v tem kratkem času, ki ga imamo na razpolago, storiti čim več. Predvsem je treba navezati stike z ljudmi. Tam, kjer smo »doma« t. j. v Ravnah, 20 minut proč od Borovca, se je to izvršilo že prvi večer, z drugimi pa smo navezali stike ali na predavanjih ali pa smo odšli sami do njih. Odšli smo v tem času na dva izleta: v Brigo, kjer učiteljuje in z lepim uspehom prosvetari mlad učitelj g. Mehora, pa v Inlauf, vasi blizu Borovca, kjer deluje eden izmed glavnih generalštabovcev kočevskih. Ljudje so nas sprejemali prisrčno, z radostjo, ker se v težkih časih, v katerih so, še vendarle najdejo, ki pridejo med nje, ne da bi zahtevali uslug, ampak da bi dajali, kolikor imajo.

V glavnem se vendarle držimo Borovca. V upravitelju g. Tratarju, ki deluje tukaj že več kot dve leti, imamo izvrstnega poznavalca prilik v Borovcu in na Kočevskem sploh ter neumornega delavca-idealista, ki nam je v veliko pomoč.

Včeraj (24. II. — op. ur.) smo imeli poslovilni večer. Ljudje so nas zadrževali na vse mogoče načine, le obljuba, da se zopet vrnemo, jih je pomirila. Neverjetno, a resnično: s kako malim so zadovoljni oni, ki ničesar nimajo in kako bogato poplačujejo drobtinice. Da bi se zavedali tega naši merodajni činitelji!

Danes popoldne gremo naprej — oziroma nazaj — v Kočevsko Reko. Od tam se zopet oglašimo!

Osredotočimo naše delo

Jugoslovensko in napredno usmerjeni Slovenci smo v svoji skrbi za obča narodna in državna vprašanja morda zane-marjali svojo politično aktivnost v svoji ožji domovini. Mi smo bolj vodili svojo politiko v Beogradu, kakor pa doma. Temu nasprotno je posvečal klerikalizem svojo pretežno skrb domačemu političnemu poprišču, katerega je vedno do podrobnosti in sistematično obdeloval. Od tu nam je streljal v hrbet in sabotiral naše delo.

Zdi se nam, da je napočil čas, ko je potrebno osredotočiti čim več naših političnih sil na najožjem političnem terenu. S kulturnim in političnim nasprotnikom se moramo spustiti v neposrednejšo borbo. Predvsem moramo z dejanskimi dokazi ovreči klevete, ki jih je klerikalizem kopičil sistematično na naša ramena med nezadostno poučenim ljudstvom in istočasno razkrinkati njegovo lastno dvoličnost in škodljivost.

VSEM NAROČNIKOM,
ČITATELJEM IN PRIJATELJEM!

V smislu sklepa konzorcija »NAŠE MISLI« bo list odslej izhajal vsak drugi četrtek, počenši z današnji številko. — Opozarjamo vse naše sodelavce, da se bo redakcija lista zaključila vsak vmesni četrtek med izidom dveh števil ter da mora biti material v rokah uredništva najkasneje na ta dan.

Vsi dopisi in prispevki za »Našo misel« naj se odpošiljajo na naslov: Drnovšek Bogdan, Cesta 29. oktobra 7, Ljubljana.

Prav tako opozarjamo vse naše naročnike, da blagovolijo poravnati naročnino za list.

KONZORCIJ IN UREDNIŠTVO.

Skratka: zdi se nam potrebno zmanjšati naš politični ring, da bo naša pest zanesljivejša zadela nasprotnika na najobčutljivejše mesto. Politično borbo moramo prenesti na konkretnjša vprašanja, da bo politična pozornica vidnejša slovenskemu ljudstvu. V konkretnjši politični borbi bo klerikalizmu odvzeto orožje pavšalnih klevet in lažne obrambe.

Samo v taki borbi bo mogel tudi največji slepec videti, komu je res za dobro naroda, resnice in pravice.

Za slovensko univerzo

Pod tem naslovom je glasilo iz Kopitarjeve ulice prineslo pred par dnevi notico, da sta se v »Belgradu« mudila zastopnika Slovenske dijaške zveze Viktor Šare in Leopold Klavž ter v zadevi ljubljanske univerze obiskala senatorja Smodeja, nato pa bila sprejeta pri ministru Snoju, Kreku in Čiriću, kjer sta povsod dobila zagotovila, da se bodo interesi slovenske univerze v polni meri upoštevali.

Mi se nočemo spuščati v vprašanje legitimacije, s katero sta omenjena gospoda nastopala v Beogradu v imenu Aleksandrove univerze, niti ne v vrednost zagotovil, ki sta jih baje dobila. Želeli bi samo, da bi dobila posnemalce in pa, da ne bi Slovenska dijaška zveza ali pa Akademski zvezda ali sploh kdo tam iz one strani takih in podobnih »prizadevanj« v primeru kakšnih dotacij ljubljanski univerzi porabil za volilni šlager in reklamo zase, ker bi bilo to, verjemite, res že preveč prozorno...

»PRIVILEGIRAN POLOŽAJ«

Zadnje čase opažamo v takozvanem katoliškem časopisju stalno ponavljajočo se zahtevo po privilegiranem položaju, ki se naj prizna katoliški politični skupini v našem javnem življenju, posebno še na naši univerzi. Ker so klerikalci često v svojih zahtevah namerno nejasni in ker svoje zahteve tudi tokrat seveda niso utemeljili, si nismo mogli prav predstavljati, kaj si pod tem »privilegiranjem« predstavljajo. Nedavno pa se je pripetil dogodek, ki je, čeprav nenameravano, razkril njihovo zahtevo.

V Celju so sklenili tamošnji kulturni delavci, da se organizirajo v društvo, ki bi združevalo celjske umetnike, znanstvenike in druge kulturne činitele in tako skrbelo za poglobitev kulturnega dela in tradicije. To je brez dvoma nalog, ki je vredna podpore in priznanja. Toda na občni zbor je navalila pestra množica discipliniranih klerikalnih ovčic, ker je menda spoznala, da je tu treba uveljaviti »privilegiranost«. Prišli so prav vsi: nedoletna mladina, obrtni naraščaj, cestni pometalci itd. Kulturni delavec je seveda ostal v manjšini.

Dogodek sam na sebi nas ni presenetil, saj smo sličnih že vajeni. Vendar pa se nam vsiljuje načelno vprašanje: ali si klerikalci ne predstavljajo svoje zahteve tudi na univerzi v takem smislu? Ali ni jasno, da je za nje važnejša politična opredeljenost od kvalitete in sposobnosti? Ali ne bi oni, če bi jim to bilo omogočeno, tudi na univerzi za vsako ceno onemogočili vsakogar, ki ni njihov?

Izkušnje nas uče, da bi temu bilo tako. Znanstvena višina univerze bi izgledala precej bedno. Zato se bomo znali takim in sličnim zahtevam pač odločno upreti!

PIETETA
KATOLIŠKIH VISOKOŠOLCEV

Zvečer, po pogrebu sv. očeta, 15. II. t. l. je prišla v neko ljubljansko gostilno skupina mladih ljudi. Med njimi smo opazili kandidata za predsednika »Akademske akcije« g. Ludvika Leskovarja. Ti mladeniči so sedli za mizo v sobi, v kateri je že bilo nekaj gostov, sosedna večja soba pa je bila polna. Ti katoliški »mladci« so se takoj začeli po svoje zabavati. Kdor jih ni poznal, je mislil, da so prvič prišli med kulturne ljudi. Niti malo niso sličili na visokošolce, kaj šele na katoliške visokošolce, ki imajo po pisanju »Straže v viharju« vso moralo in dostojnost v zakupu.

Izzivali so na vse strani. Med rjovečim prepevanjem so si dovoljevali najbolj neokusne in nekulturne izpade proti političnim predstavnikom nacionalnih in naprednih Slovencev in proti »Sokolu«. Grozili so, da se bliža čas avtonomije, ko bodo obračunali z naprednimi voditelji. Enemu so napovedali smrt na »kandelabru«. Pa menda ja ne na tistem iz leta 1914. znamenitem »kandelabru« pred univerzo? O drugem so vedeli povedati dični »mladci«, da se spominjajo, kako je v culi nosil mrhovino prodajat... Posebne pozornosti je bil deležen seveda »Sokol«. Vsebine njemu posvečenih pesmi ne prinašamo, ker se nam gabi. Prizadetim mladim katoliškim junakom so verodostojno spričevalo njih notranje srčne posurovelosti in zunanje neotesanosti. Mi iskreno čestitamo katoliškim voditeljem na taki mladini in na uspehih njih vzgojnih prizadevanj.

Gostilničar jih je strogo in dostojno opozoril a so ga zavrnili, da se zabavajo »po svoji stari navadi«.

Ker so ostali gostje z zgražanjem reagirali na tako nekulturno izzivanje, so se vzorni katoliški akademiki osramočeni odstranili. Med gosti je bilo tudi nekaj starejših klerikalnih somišljenikov, ki so se odkrito sramovali takega naraščaja. Svojo kulturo so šli širiti še po drugih ljubljanskih gostilnah.

Tako so vodilni katoliški visokošolci počastili spomin umrlega verskega poglavarja. Kako neresno je spričo tega farizejsko pisanje »Straže v viharju«, ki se je kar topila v solzah žalosti baš teh pogrebcev, ki so se tako tolažili dne 15. februarja 1939.

To naj bodo bodoči katoliški voditelji?! Čestitamo!

Ljubljanski katoliški akademiki že itak slovijo po svoji visoki morali, ki so jo dokazali in jo skušajo vsekdar dokazati. Zdi se nam pa, da je njih »moralna« gloriola še vse premalo svetla in da so zato še v predpustu prilili malo olja svoji »lučki«, ki naj vodi vso res pravo »katoliško« mladino.

Akademijski družabni klub, ki skrbi, da »katoliške« mladenke ne sede doma, ampak da tudi one prihajajo na »devišta morišče« (kakor je lansko leto imenoval nek ugleden katoliški list — plesišče), bi moral imeti 7. februarja v Trgovskem domu zaključek plesnih vaj. Katoliške dame so že od Božiča pripravljale toalete za to svečanost, ki je pa bila v zadnjem trenutku, radi žalovanja, odpovedana. Ne vem, ali je bilo »katoliščane« sram povedati, da so odpovedali venček radi papeževe smrti, ker so vsakemu pripovedovali, da je ples prepovedala policija, kar pa ni res! Tega se jim pač ne bi bilo treba sramovati.

No, pa saj fantov to ni potrla. »Če ne pri nas, pa kje drugje«, so si mislili in dan nato utapljali svojo žalost v vinu in likerjih, da plesa niti ne omenjam, na venčku Akademske Jadranske Straže, ki ga za čudo policija ni prepovedala! S fanti je šlo torej vse dobro. Kaj pa dekleta? Ta se seveda niso dala ugnati v kozji rog. Kaj toliko lišpanja — potem pa nič? Ne, to ne gre! Na splošno zahtevo so prestavili venček na torek 14. februarja.

Komaj je utihnil turobni zadnji rimski zvon, ki je spremljal poglavarja katoliške cerkve na zadnji poti, že so se zavrteli »katoliški mladci« s »katoliškimi mladenkami« v taktu poskočnega valčka, čustvovali pri tangih in divjali pri foxih!

Res, kar dobro so žalovali, morda je še kaka solza kanila v vino. Eno je pa res: torek ni petek in tako so lahko jedli hrenovke, kranjske klobase in sandviče ves večer in ne samo od polnoči dalje. Res »kar Bog stori, vse prav stori«!

PREDRZNOST
ALI NAŠA POPUSTLJIVOST

Neka ljubljanska tvrdka, ki živi izključno od našega naroda, si dovoljuje predrznost in izdaja modno revijo v nemškem jeziku in jo v reklamne svrhe razpošilja tvrdkam in kavarnam.

Koliko časa bomo še redili gada na svojih prsih?

ČASTEN, ČASTNEJŠI MEŠČAN

Nova terminologija

»Slovenčev« opoldanski in ponedeljski repek »Slovenski dom« si je nadel važno vlogo utiranja poti novi terminologiji, ki jo seveda sam fabricira. Znana nam je terminologija, po kateri je zmaga 10 glasov (pri golfovih volitvah) »krasna zmaga«, zmaga 17 glasov pa le »Pirova«. Sedaj pa je repek nadkrilil sam sebe z novim stopnjevanjem: častni občan (častnejši občan) in najčastnejši občan!

Komparativ je sicer izpustil, ker menda takega junaka še ni pod soncem, da bi mu rekli: častnejši občan!

Iz revije »Dejanja«

»... Ta realizem nam pravi, da se moramo nemudoma lotiti najbližjih in najbolj perečih slovenskih nepopolnosti in težav ter jim poiskati prave rešitve...« (Podčrtali mi. Op. ur.)

(Iz uvoda v II. letnik »Dejanja«, revije za kulturo, gospodarstvo in politiko. — Edvard Kocbek.)

Iz vsebine omenjene številke »Dejanja«:

Človekova veličina (filozofska razglabljanja o pojmovanju človeka), Pesmice Edvarda Kocbeka, Bratovščina (socijalna novela), Smrtina ura (pesem), O neminljivem Cankarjevem delu (poizkus očrta Cankarjeve duhovne podobe), Zapiski na robu (kritika — napake krščanstva in katoličanstva), Krščanska antropozofija Nikolaja Berdjajeva, Dokumenti — Walter Schubart: Vzhod in zahod.

Nekaj zanimivih in aktualnih citatov iz »Dejanja«:

»Kdor hoče torej na podlagi »višjih interesov« človeka ponižati tako, da zahteva od njega vse, tudi njegovo osebno prepričanje in udejstvovanje, ta hoče človeško delovanje zožiti na zgolj neosebno, transventno ali prehodno, kar je svojisko snovi, kjer učinek ne ostane v delujočem osebkju, marveč preide v drugega, ta poniža človeka na stopnjo zgolj snovnega, to je tujesmotnega bitja, v golo funkcijo rase in produkcijsko sredstvo države; ta posega v »intimne sfere osebnosti« (po Schelerju), ki so nedotakljive.« (Podčrtali mi. — Op. ur.)

(Človekove veličina — dr. A. Trstenjak, Dejanje, leto II/št. 1.)

Oprostilna sodba šestih akademikov — predstavnikov strokovnih društev

Pred sreskim sodiščem v Ljubljani se je 18. II. 1939 zaključila razprava proti šestim akademikom — bivšim predstavnikom strokovnih društev radi kazenske tožbe, ki jo je vložila kr. banska uprava radi razžalitve državne policije. Obtoženi so bili: gg. Plajh Avgust, bivši predsednik in Pavličič Joško, bivši odbornik D. S. J. F., Röch Blaž, bivši predsednik in Žiža Peter, bivši tajnik D. M. ter Andervald Beno, bivši predsednik in Tepina Pavel, bivši tajnik Z. S. K. T. F.

Ob »anšlusu« je prišlo do manifestacij za Koroško in do incidentov med ljubljanskimi visokošolci in policijo.

Strokovna društva so se potem na svoji seji zedinila, da odpošljejo g. banu in rektorju protestno noto s prošnjo, da s svojo avtoriteto prepreči nadaljnje slič-

V naših dneh, ko se sila in nasilje v družabnem življenju tako visoko cenita in obožujeta, so tudi mnogi kristjani in katoličani izgubili merilo, kaj je zares dobro in prav. Nekateri že kar mislijo, da je prišel čas, ko se da kraljestvo Kristusovo na zemlji najbolj uspešno braniti, utrjevati in tudi razširjati z vnanjimi, organizatoričnimi in oblastvenimi sredstvi in pomočki, v skrajnem primeru tudi s silo, morda celo z nasiljem. Pri vsem tem pa se niti ne zavedajo, da je sleherna misel na kaj takega nekrščanska in blodna, pa hkrati vprav usodno brezupna.

»Enostransko zanašanje na vnanja, svetna sredstva in pomočke, zlasti še na oblastveno silo, je samo izraz in dokaz pomanjkanja vere in zaupanja v idejno in moralno silo krščanstva.«

»Največji nesmisel je, če se kristjani in katoličani bojijo svobode ter kličejo po njeni omejitvi in utesnitvi.«

(Zapiski na robu — dr. Andrej Gosar — Dejanje leto II/št. 1.)

»Marsikdo se danes začudeno vprašuje, kako je mogoče, da se ljudje tako spreminjajo. Včeraj še smo jih slišali, kako so jim bila usta polna besedi o svobodi, demokraciji in kar je še podobnih pridobitev modernega časa. Danes pa jih vidiš med najnvetnejšimi zagovorniki nemeje, nad vsakršno kritično presojo vzvišene avtoritarnosti, če kaže, tudi nasilnosti, vsekakor pa brezpogojne discipline in poslušnosti raznim voditeljem, tudi kadar nas vodijo po najbolj zgrešenih in usodnih potih...« (Podčrtali mi. — Op. uredn.)

(Zapiski na robu — december 1. 1938/39.)

ne nastope policije. Vsako strokovno društvo je poslalo svojo noto, vendar v enakem duhu in smislu. Kr. banska uprava je smatrala njih vsebino za žalitev policije ter je vložila po drž. tožitelju tožbo proti zgoraj navedenim funkcionarjem društev po § 302. kaz. zakona.

Za 21. I. t. l. je bila razpisana razprava, ki je bila tajna in katero je vodil sodnik sreskega sodišča g. dr. Tominšek. Vsled ogromnega števila prič je bila razprava ob 1/2 13. uri prekinjena in se je 18. II. t. l. nadaljevala in zaključila. Obtožence so zagovarjali gg. dr. Oton Fetič, dr. Šuklje in dr. Breclj. Ob 12.15 je sodnik razglasil oprostilno sodbo za vse obdolžence.

Vprašanja in odgovori

Uredništvo se je odločilo, da otvori v listu posebno rubriko, v kateri bo odgovarjalo na vsa vprašanja, ki jih bodo zastavljali čitatelji. Prepričani smo, da je taka rubrika danes potrebna, in da bomo našli med čitatelji prisrčen odziv.

Anton Gospodar, Maribor: Vprašujete, če so že našli original Cankarjeve drame: Hlapci? Za zdaj vam moremo sporočiti, da ga do sedaj še niso. Sma-tramo pa za svojo dolžnost, da tudi z

KONEC VARANJA ŽENSK

Kot čujemo, po zaslugi neke komisije, ženske v bodoče ne bodo več varale moških. Da bo uspeh popolen in bo ta ženska nevšečnost temeljito iztrebljena iz našega življenja, bodo morali tudi iz »Rigoletta« iztrebiti znane besede: »Ženska le vara nas...«

FRASQUITA

Uprava narodnega gledališča nam javlja: Priznana subreta gđ. Frasquita je obolela za vnetjem glasilk in do nadalj-nega ne more nastopati.

naše strani apeliramo na vso kulturno javnost in na poštenega najditelja, da ga čimprej vrne v dramskem gledališču. Sramota za nas Slovence: Cankarjeve proslave širom dežele, v Ljubljani in Mariboru, pa brez originalov!

Janez Potisek, Bizovik: Kobila da vam je pobrcala hlapce in črna da je. Kaj naj storite z njo? Prodajte jo v žrebčarno na Selo. Svoji k svojim!

Teofil Mežnar, Maribor: »Kdaj bo univerza v Ljubljani katoliška?« Kot posnemamo iz »Straže v viharju« ljubljanske univerze ne bo »katoliška«, ampak »krščanska«. Za datum smo se obrnili na priznanega jasnovidca in preroka, pa saj znaš latinsko: »Nemo propheta in patria!«

Marička Tomšič, Ljubljana: »Otrok se mi dere vse dneve in noči. Gospodar mi grozi z deložacijo. Kaj naj storim?« — Vsekakor težka zadeva. Otrok kaže vse simptome bolezn: »univerz ita scatho lica acuta«. Najbolje bo, če ga nesete v Akademski dom na Miklošičevo cesto 5, kjer ga bodo z veseljem sprejeli.